

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв

Кафедра мистецької освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

« _____ » _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК ПП-6 Хорове диригування

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма **СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО)**

Форма навчання **денна**

2022 – 2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Хорове диригування» розроблена на основі освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво), навчального плану підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Розробники:

Шевченко І.Л., доцент кафедри мистецької освіти, кандидат педагогічних наук,
доцент

Растригіна А.М., професор кафедри мистецької освіти, доктор педагогічних наук,
професор

Колоскова Ж.В., ст. викладач кафедри мистецької освіти, кандидат педагогічних
наук, доцент

Назаренко М.П., доцент кафедри мистецької освіти, кандидат педагогічних наук,
доцент

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри мистецької освіти

Протокол від «02» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри Стрітьєвич Т.М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни «Хорове диригування» для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДПУ імені В. Винниченка, 2022. – 48 с.

О Шевченко І.Л.,
Растригіна А.М.,
Колоскова Ж.В.,
Назаренко М.П., 2022 рік
О ЦДПУ імені В. Винниченка,
2022 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 13,5	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання планом не передбачено	Спеціальність: 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)	Рік підготовки	
		I-IV	I-II
Семестр			
I-VIII		I-IV	
Загальна кількість годин – 150		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 1	Освітня програма: Середня освіта (Музичне мистецтво)	планом не передбачено	
		Практичні, семінарські	
		планом не передбачено	
	Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень	Лабораторні	
		планом не передбачено	
		Самостійна робота	
		205 год.	год.
		Індивідуальні заняття:	
		200 год.	год.
		Вид контролю:	
		Екзамен/ залік	Екзамен/ залік

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

- засвоєння студентами знань з теоретичних основ диригентського мистецтва;
- оволодіння арсеналом практичних умінь та навичок, необхідних для здійснення вокально-хорової роботи в умовах освітніх закладів;
- виховання висококваліфікованого фахівця, здатного вирішувати важливі завдання духовного виховання підрастаючого покоління засобами хорового співу.

Завдання:

- виховання у студентів любові до диригентської діяльності, хорового мистецтва;

- оволодіння комплексом диригентських умінь та навичок, необхідних для проведення практичної роботи з хором;
- свідоме використання мануальної техніки як засобу втілення художнього змісту твору у диригентському жесті;
- розвиток усіх необхідних для хорового диригента музичних здібностей (мелодичного, гармонічного, внутрішнього, вокального слуху, ладо-ритмічного чуття, пам'яті, музичного й творчого мислення);
- формування навичок самостійної роботи над партитурою (виконання хорової партитури на фортепіано, точне у ладовому відношенні інтонування хорових партій сольфеджіо та з текстом, а також акордів);
- втілення виконавської інтерпретації твору засобами диригентської техніки, слова, міміки; усний та письмовий аналіз твору;
- ознайомлення з організаційними та методичними основами роботи з хором (організація хорового колективу та хорових занять; вироблення вокально-хорової техніки та елементів хорового звучання, музично-теоретичне навчання учасників хору; виконавська діяльність хору);
- вивчення та активне й усвідомлене втілення з обґрунтованою інтерпретацією у диригентському жесті кращих зразків української та зарубіжної хорової літератури, народно-пісенної творчості, пісень, написаних для дітей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

загальні	фахові
Здатність приймати обґрунтовані рішення. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність працювати в команді. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.	Здатність інтегрувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі. Здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності. Усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності. Здатність презентувати музичні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах Здатність викладати фахові дисципліни у закладах загальної середньої освіти.

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

Самостійно планувати й організовувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих.

Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.

Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.

Діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.

Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.

Вміти кваліфіковано проводити методичну, творчу роботу і забезпечувати процес художньо-естетичного виховання і розвиток художньо-творчих здібностей дітей.

Вміти опанувати різні за жанрами музичні твори.

Забезпечувати музично-естетичне виховання та розвиток художнього смаку підростаючого покоління.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ. Одним з важливих завдань сьогодення в умовах розбудови України є її входження у європейський і світовий простір. Як свідомий суспільний вибір, європейська інтеграція є вагомим стимулом для успішної трансформації усіх сфер життя нашої держави і, зокрема, галузі освіти. В зв'язку з цим перед вітчизняною педагогікою постали питання, вирішення яких сприятиме впровадженню в практику вищої школи європейських норм і стандартів у підготовці педагогічних кадрів.

Новий підхід до організації навчального процесу вимагає конкретизації мети, перегляду завдань змісту, методів навчання, створення науково обґрунтованої системи підготовки кваліфікованого учителя, здатного до творчої професійної самореалізації.

Вузівська підготовка вчителя музики вимагає комплексного підходу до формування складних за своєю структурою професійних якостей. Протягом навчання майбутній учитель музики повинен добре оволодіти уміннями й навичками гри на музичному інструменті, сольфеджування, сольного співу, аранжування тощо, отримати міцні знання з музично-теоретичних дисциплін (теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм, поліфонії, історії музики (вітчизняної, зарубіжної)).

Особливого значення у системі фахової підготовки вчителя музики посідає курс «Диригування» як один з профілюючих предметів диригентсько-хорового циклу. Важливість цієї дисципліни визначається специфікою роботи вчителя, спрямованої на практичну реалізацію завдань формування духовного світу учнівської молоді засобами хорового мистецтва.

Відповідно до навчального плану формування диригентсько-хорових вмінь та навичок здійснюється на індивідуальних заняттях (один раз на тиждень) протягом чотирьох років навчання. Навчальна робота проводиться в органічній єдності та взаємодії таких важливих складових, як заняття в класі з викладачем, самостійна робота, практична робота з хором колективом, що вимагає різноплановості форм і методів.

Основними видами навчальної роботи в класі є інтонаційно-слухове засвоєння та диригентське втілення хорових творів, виконання хорової партитури на інструменті, почерговий спів хорових партій (горизонтальний) та звуків акордів (вертикальний), музично-теоретичний і вокально-хоровий аналіз творів.

Нова програма передбачає відведення значної кількості годин на самостійну роботу студентів, яка розглядається у навчальній практиці як один з засобів оволодіння глибокими знаннями, уміннями та навичками з диригування, активного, самостійного, усвідомленого їх засвоєння та практичного використання у роботі з хором. Це обумовлено тим, що кожен студент повинен отримати більший обсяг знань, умінь та навичок, ніж передбачено навчальним планом. Самостійна робота з диригування є органічним продовженням тих форм діяльності, які використовуються на заняттях. Основними з них вважаються:

інтонаційно-слухове засвоєння хорових творів;

спів хорових голосів та акордів;

виконання хорової партитури на фортепіано;

загальний, музично-теоретичний, вокально-хоровий та виконавський аналіз твору;

диригентське втілення хорової композиції.

МОДУЛЬ I. НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ.

ПЕРШИЙ КУРС

I семестр

Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.

Тема 1. Диригентський апарат та його складові.

Техніка диригування та її значення для вчителя музики. Роль диригування у роботі з дитячим хором колективом. Формування вертикальних і горизонтальних жестів за системою сучасного диригування. Підготовчі вправи до оволодіння диригентською технікою: вправи для звільнення скрутості диригентського апарату (плеча, рук, ліктя, передпліччя). Особливості оволодіння диригентською технікою на початковому етапі.

Тема 2. Елементи диригентської техніки.

Диригентський апарат і його складові елементи: руки, обличчя, корпус, очі. Постава диригента (положення корпусу, ніг, рук, кисті, голови, ліктя при диригуванні). Висотні положення (позиції) рук: висока, середня,

низька. Фази диригентського жесту: дихання, удар, точка, відбиття. Три моменти початку диригентського виконання: увага, замах, вступ; прийоми показу початку і закінчення звучання на різні долі такту у три- та чотиридольній схемі. Характер і типи замахів. Вимоги до диригентських жестів: свобода, природність, пластичність, чіткість малюнку диригентських схем, відчуття сильної та слабкої долей такту. Прийоми показу вступу на різні повні долі такту у тридольній та чотиридольній схемі: підготовка, замах, точка, зняття. Прийоми показу витриманих тривалостей у диригентському жесті. Величина диригентських рухів при середніх динамічних і темпових показниках.

Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування.

Основні принципи побудови диригентських схем та їх графічне зображення. Структура руху долі в схемах диригування. Оволодіння основними метричними схемами 3/4 та 4/4. Тактування та диригування; відмінності між ними. Прийоми відтворення три- та чотиридольної схеми у диригентському жесті при помірному темпі.

Тема 4. Засоби музичної виразності у диригуванні.

Диригентські штрихи legato та non legato в схемах 3/4 та 4/4. Техніка їх виконання та закономірності відтворення у диригентському жесті. Функції рук при диригуванні. Функції лівої руки при диригентському відтворенні динамічних відтінків, витриманих тривалостей. Відповідність характеру долей (сильні та слабкі) такту активним та пасивним жестам при диригуванні. Амплітуда диригентського жесту при втіленні динамічних відтінків *mf* та *f*.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Робота над хоровою партитурою.

Тема 1. Хорова партитура.

Будова хорової партитури. Ознайомлення з поняттям «фактура викладу» хорового твору. Типи фактури викладу хорового твору: класичний, вільний. Взаємодія типів хорової фактури. Основні ознаки класичної фактури: монодичний, гомофонно-гармонічний, акордово-гармонічний, поліфонічний виклад твору.

Тема 2. Виконавське засвоєння твору.

Основні етапи засвоєння хорової партитури. Диригентсько-технічне засвоєння хорового твору. Усвідомлене використання мануальної техніки як засобу втілення художнього змісту твору у диригентському жесті. Самостійне вивчення і грамотне виконання твору на фортепіано. Вивчення одно-дволінійних хорових дво-чотириголосих партитур а capella та з супроводом куплетної, двочастинної форми на фортепіано. Робота з камертоном. Методика задавання тону хору на тональність твору за камертоном «ля».

Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорового твору.

Точне у ладовому відношенні інтонування хорових голосів твору (горизонтально, вертикально, сольфеджіо, з текстом, на склади, вокалізацією). Спів хорових

партій гворів з супроводом і без супроводу сольфеджіо, з словами без підтримки інструменту і з одночасною грою партитури, дотримуючись норм і правил вокалу щодо співацької постави, звукоутворення й звуковедення, дихання (пофразного, ланцюгового), дикції.

Тема 4. Аналіз хорової партитури (усний або письмовий).

Музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз твору за схемою:

а) **загальна характеристика твору** (основна ідея, зміст, поетичний текст; автори, загальна характеристика творчості, епоха створення);

б) **музично-теоретичний аналіз** твору – музична форма, фактура викладу музичного матеріалу, ладотональний план, гармонія, голосоведення, метро-ритм, роль акомпанементу;

в) **вокально-хоровий аналіз** твору – тип і вид хору, характеристика хорових партій щодо діапазону, теситури, голосоведення, дихання, звуковедення, особливості хорового строю та ансамблю, подолання труднощів мелодичного (горизонтального) й гармонічного (вертикального) строю та ансамблю в хорі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Вивчення шкільного репертуару.

Тема 1. Вікові особливості психофізіологічного та вокально-слухового розвитку школяра.

Стадії вікового розвитку дітей шкільного віку. Загальна характеристика особливостей анатомо-фізіологічного, психічного і вокально-слухового розвитку дітей кожної вікової групи. «Педагогічна періодизація».

Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів.

Основні принципи добору репертуару. Виразне виконання дитячих пісень під власний акомпанемент. Усний виклад вступної бесіди до пісні, письмова анотація пісні.

Тема 3. Вокально-хорові вміння та навички.

Загальна характеристика вокально-хорових навичок: співацька постава, звукоутворення (атака звука), звуковедення, співацьке дихання, дикція. Комплексне їх формування у хоровому навчанні.

Тема 4. Диригентський жест у роботі з дитячим хором.

Репетиційний жест. Ознайомлення з репетиційним жестом. Тактування та гра пісні одночасно.

II семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Основи техніки диригування.

Тема 1. Диригентський апарат та його складові.

Подальша робота над звільненням диригентського апарату та окремих його складових (плечевого поясу, передпліччя, ліктя, кисті). Удосконалення диригентських жестів щодо пластичності, цілеспрямованості, виразності. Деталізація жестів руки від плеча, передпліччя, кисті. Розвиток пластичності кисті. Координація частин диригентського апарату – рук, корпусу, обличчя, очей – в процесі втілення хорового твору у диригентському жесті.

Тема 2. Елементи диригентської техніки.

Відпрацювання основних фаз диригентського жесту «дихання», «удар», «точка», «відбиття» та початку диригентського виконання: «увага», «замах», «вступ». Показ вступів і знять до першої та другої лічильної одиниці при відтворенні основних диригентських схем. Подальший розвиток самостійності рук. Вправи для координації рухів лівої та правої руки. Показ вступів окремим голосам на різні долі та їх зняття. Відпрацювання прийомів показу ритмічних малюнків з чергуванням четвертних та половинних тривалостей у три- чотиридольному метрі.

Тема 3. Тактування.

Основні схеми тактування. Відпрацювання три- та чотиридольної схеми. Диригентське втілення схеми дводольного розміру (2/4) *legato* та *non legato*. Диригування творів тридольного, чотиридольного, дводольного розмірів у помірному та швидкому темпах.

Тема 4. Засоби музичної виразності у диригуванні.

Засоби виразності у диригуванні. Прийоми показу у диригентському жесті динамічних відтінків (зміна амплітуди жеста, сили, позицій рук в залежності від нюансування). Диригування при нюансах *mf*, *mp*, *p*. Залежність амплітуди диригентського жесту від темпу. Доцільність використання різноманітних за змістом жестів при зміні динамічних відтінків. Паузи та цезури як засоби музичної виразності у диригуванні. Прийоми їх показу у диригентському жесті.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Робота над хоровою партитурою.

Тема 1. Хорова партитура.

Вивчення хорової партитури відповідно до вимог техніки диригування для жіночого, чоловічого, дитячого, мішаного хорів. Способи запису хорового твору. Визначення та характеристика типу фактури хорового твору, складу хорового письма: одноголосий (монодичний), багатоголосий (гомофонно-гармонічний, акордово-гармонічний, гармонічний з елементами імітаційної чи підголоскової поліфонії, поліфонічний, мішаний).

Тема 2. Виконавське засвоєння хорового твору.

Виконання партитури хорового твору а *cappella* та з супроводом (дво-трилінійних) на фортепіано. Оволодіння прийомами настроювання на тональність твору від камертона ля. Гра партитури на фортепіано з одночасним інтонуванням вилученої з неї хорової партії.

Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння твору.

Спів хорових партій творів без супроводу і з супроводом сольфеджіо та зі словами без підтримки інструменту і з одночасною грою партитури, дотримуючись норм і правил вокалу. Спів мелодичної лінії хорових голосів, використовуючи перехід на інший голос на межі музичних побудов. Почерговий спів тонів, що утворюють акорд по вертикалі.

Тема 4. Аналіз хорової партитури (усний або письмовий).

Музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз твору за схемою:

- а) **загальний аналіз твору** – основна ідея, зміст, характеристика поетичного тексту; автори, епоха створення;
- б) **музично-теоретичний аналіз твору** – музична форма, фактура викладу музичного матеріалу, ладотональний план, гармонія, голосоведення, метро-ритм, роль акомпанемента;
- в) **вокально-хоровий аналіз твору** – тип і вид хору, характеристика хорових голосів щодо діапазону, теситури, дихання і звуковедення; особливості хорового строю та ансамблю; подолання труднощів мелодичного й гармонічного строю та ансамблю в хорі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Вивчення шкільного репертуару.

Тема 1. Вікові особливості психофізіологічного та вокально-слухового розвитку школярів.

Стадії вікового розвитку дітей шкільного віку. Загальна характеристика особливостей анатомо-фізіологічного, психічного та вокально-слухового розвитку у віковому аспекті. «Педагогічна періодизація».

Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів.

Добір та класифікація вправ-розспівок, творів, пісень для формування вокально-хорових умінь та навичок у дітей молодших, середніх та старших класів. Технічне й художнє засвоєння твору учасниками хору. Виконання дитячої пісні під власний акомпанемент. Усний виклад вступної бесіди до пісні. Письмова анотація пісні.

Тема 3. Вокально-хорові уміння та навички.

Загальна характеристика вокально-хорових навичок – співацька постава, співацьке дихання, звукоутворення, звуковедення, дикція. Емоційність виконання.

Тема 4. Диригентський жест у роботі з дитячим хором.

Ознайомлення з репетиційним жестом та використання його під час навчання хоровому співу. Розмежування функцій рук при одночасному тактуванні та грі хорової партитури.

ДРУГИЙ КУРС

І семестр
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І
Основи техніки диригування.

Тема 1. Диригентський апарат та його складові.

Подолання недоліків у диригентській техніці. Вправи для звільнення і довільного розслаблення диригентського апарату та окремих його складових (рухи всією рукою, від ліктя, кисті), подолання недоліків при показі сильних і слабких долей у різних схемах, замахів до вступів і знятть, витриманих звуків. Удосконалення диригентських жестів щодо пластичності, цілеспрямованості, виразності. Деталізація жестів руки – плеча, передпліччя, кисті. Подальший розвиток кистевих рухів та координації різних частин диригентського апарату – рук, корпусу, обличчя, очей – в процесі диригентського втілення хорового твору.

Тема 2. Елементи диригентської техніки.

Поглиблення знань з теоретичних основ техніки диригування та удосконалення вмінь, навичок, набутих на першому курсі. Диригування творів у повільному темпі. Дроблення долей у повільних темпах. Типи замахів до дроблених вступів голосам залежно від темпу. Показ дроблених долей на різні лічильні одиниці такту. Типи замахів до дроблених вступів голосів залежно від темпу. Прийоми показу зніманих і незніманих фермат. Прийоми показу у диригуванні акцентів на різні долі.

Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування.

Удосконалення дво-, три- та чотиридольної схем тактування. Тактування розмірів 6/4, 6/8 за чотиридольною та дводольною схемами залежно від темпу твору.

Тема 4. Засоби музичної виразності у диригуванні.

Диригування основних схем (2/4, 3/4, 4/4) в темпах Andante та Allegro та характері звуковедення legato і non legato. Диригентські прийоми показу штриха marcato та поступового посилення (cresc.) і послаблення (dim.) звуку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ
Робота над хоровою партитурою.

Тема 1. Хорова партитура.

Будова хорової партитури. Вивчення хорових партитур для різних складів хору (мішаного, однорідного – чоловічого, жіночого, дитячого) з супроводом і без супроводу дво-, трилінійного викладу. Коротка характеристика хорової партитури щодо способу її запису та фактури викладення.

Тема 2. Виконавське засвоєння хорового твору.

Виконання хорової партитури без супроводу і з супроводом на фортепіано. Настроювання уявного хору на тональність твору від камертона «ля».

Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорового твору.

Спів хорових творів з супроводом і а саррелла сольфеджіо, зі словами без підтримки інструменту і з одночасною грою партитури, дотримуючись норм і правил вокалу. При співі хорових партій на межі музичних побудов здійснювати «перехід» на інший голос. Співати звуки акордів по вертикалі.

Тема 4. Аналіз хорової партитури (усний або письмовий).

Музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз твору за схемою:

а) **загальний аналіз твору** – основна ідея, зміст, характеристика поетичного тексту, автори, епоха створення;

б) **музично-теоретичний аналіз твору** – музична форма, фактура викладу музичного матеріалу, ладотональний план, гармонія, голосоведення, метро-ритм, роль акомпанемента;

в) **вокально-хоровий аналіз** – тип і вид хору, характеристика хорових партій щодо діапазону, теситури, дихання і звуковедення, особливості хорового строю та ансамблю, труднощі мелодичного та гармонічного строю й ансамблю в хорі та умови їх подолання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III **Вивчення шкільного репертуару.**

Тема 1. Робота диригента над шкільним репертуаром.

Виразне виконання пісень під власний акомпанемент та відтворення мелодичної лінії голосом без підтримки інструмента сольфеджіо і зі словами. Підготовка короткої вступної бесіди та письмової анотації до пісні. Аналіз пісні щодо виявлення труднощів для її засвоєння дітьми молодшого шкільного віку та визначення шляхів їх подолання. Втілення пісні у диригентському жесті.

Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів молодших класів.

Добір пісень (переважно одноголосих) з урахуванням вокальних можливостей дітей молодшого шкільного віку. Формування навичок унісонного співу на основі вправ-розспівок та пісенних зразках.

Тема 3. Вокально-хорові уміння та навички.

Ознайомлення дітей з основними вокальними навичками та їх значенням для оволодіння вокальною культурою. Спів спеціальних розспівок для формування співацького дихання, звукоутворення, звуковедення, високої співацької позиції, дикції, розширення діапазону тощо.

Тема 4. Диригентський жест у роботі з дитячим хором.

Диригування однією рукою при одночасному виконанні мелодії голосу на фортепіано іншою рукою.

II семестр **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I** **Основи техніки диригування.**

Тема 1. Диригентський апарат та його складові.

Подолання недоліків у диригентській техніці. Вправи для звільнення та довільного розслаблення диригентського апарату та окремих його складових (рухи всією рукою від плеча і ліктя, кистеві рухи). Подолання недоліків при показі сильних і слабких долей такту у різних схемах, замахів до вступів та знять, витриманих звуків тощо. Удосконалення диригентських жестів щодо їх пластичності, цілеспрямованості, виразності. Деталізація жестів руки – плеча, передпліччя, кисті. Подальший розвиток рухів кисті та координації різних частин диригентського апарату – рук, корпусу, обличчя, очей – в процесі диригентського втілення хорового твору.

Тема 2. Елементи диригентської техніки.

Подальше відпрацювання основних фаз диригентського жесту «дихання», «удар», «точка», «відбиття», початку диригентського виконання «увага», «замах», «вступ», виконання диригентських схем у різних динамічних показниках, темпах, звуковеденні. Використання дробленого жесту у творах.

Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування.

Диригентські прийоми показу розмірів 6/4, 6/8 «на чотири» і «на два». Використання дво- та чотиридольної схеми у творах з такими розмірами (залежно від темпу й характеру).

Тема 4. Засоби музичної виразності у диригуванні.

Характер звуковедення. Прийоми удосконалення показу штриха staccato. Роль кисті при його виконанні. Темп. Зміна темпів постійної швидкості. Диригентські прийоми показу переходу до швидких і повільних темпів. Синкопа. Показ у диригентському жесті різних варіантів синкоп, зніманих і незніманих фермат, акцентів, динаміки і т. ін.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Робота над хоровою партитурою.

Тема 1. Хорова партитура.

Будова хорової партитури. Партитурні позначення. Вивчення хорових партитур для різних складів хору (мішаного, однорідного – чоловічого, жіночого, дитячого) з супроводом і а cappella дво-трилінійного викладу. Коротка характеристика хорової партитури щодо способу її запису та фактури викладу.

Тема 2. Виконавське засвоєння хорового твору.

Вивчення і художнє виконання хорової партитури на фортепіано. Настроювання уявного хору на тональність твору, використовуючи звучання тонічного тризвуку або послідовності гармонічних функцій T – S – D – T.

Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорового твору.

Спів хорових партій творів а cappella, з супроводом сольфеджіо, зі словами без підтримки інструменту і з одночасною грою партитури на інструменті, дотримуючись норм і правил вокалу. Спів хорових голосів, використовуючи перехід з однієї партії **на іншу**.

Тема 4. Аналіз хорової партитури (усний або письмовий).

Музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз твору за схемою:

а) **загальний аналіз твору** – основна ідея, зміст, характеристика поетичного тексту, короткі відомості про авторів, епоха створення;

б) **музично-теоретичний аналіз твору** – музична форма, фактура викладу музичного матеріалу, ладотональний план, гармонія, голосоведіння, метро-ритм, роль акомпанементу (для творів з супроводом);

в) **вокально-хоровий аналіз твору** – тип і вид хору, характеристика хорових партій щодо діапазону, теситури, дихання, звуковедення; особливості хорового строю та ансамблю (мелодично-горизонтального, гармонічно-вертикального) в хорі. Визначення труднощів при виконанні хорових партій та шляхи їх подолання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Вивчення шкільного репертуару.

Тема 1. Робота над шкільним репертуаром.

Виразне виконання пісень під власний акомпанемент та відтворення мелодичної лінії голосом без підтримки інструменту сольфеджіо або зі словами. Підготовка короткої вступної бесіди та письмової анотації до пісні. Виявлення виконавських труднощів та шляхів їх подолання при розучуванні пісні. Диригентське втілення пісні.

Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів молодшого шкільного віку.

Добір пісенного репертуару (переважно одноголосих пісень) для дітей молодшого шкільного віку з урахуванням їх вокальних можливостей. Формування навичок унісонного співу на основі вправ-розспівок та пісенних зразків.

Тема 3. Вокально-хорові уміння та навички.

Подальша робота у напрямку формування вокальних умінь та навичок на різні види вокальної техніки, враховуючи вікові особливості розвитку голосу молодших школярів. Робота над унісоном у хорі молодших школярів.

Тема 4. Репетиційний жест у роботі з дитячим хором.

Подальша робота над виробленням репетиційного жесту. Практичне використання репетиційного жесту в роботі з уявним дитячим хором.

ТРЕТІЙ КУРС

I семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Основи техніки диригування.

Тема 1. Диригентський апарат та його складові.

Подальша робота над подоланням недоліків у диригентській техніці. Вправи для звільнення та довільного розслаблення диригентського апарату та окремих його складових (рухи всією рукою від плеча, ліктя, кистеві рухи тощо). Подолання недоліків при показі сильних і слабких долей такту у різних схемах, замахів до вступів і знятть, витриманих звуків тощо. Удосконалення диригентських рухів щодо їх пластичності, цілеспрямованості, виразності.

Тема 2. Елементи диригентської техніки.

Подальше відпрацювання основних фаз диригентського жесту («дихання», «удар», «точка», «відбиття»), початку диригентського виконання («увага», «замах», «вступ»), диригентських схем у різних динамічних показниках, темпах, звуковеденні. Використання дробленого жесту у творах. Деталізація жестів руки від плеча, ліктя і кисті. Подальший розвиток рухів кисті, координації різних частин диригентського апарату – рук, корпусу, обличчя, очей – в процесі диригентського втілення хорового твору.

Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування.

Поглиблення та удосконалення вмінь та навичок тактування схем, набутих на попередніх курсах. Диригування перемінних розмірів. Диригування мішаних розмірів $5/4$, $5/8$ «на п'ять», «на два» в залежності від темпу твору. Види групування п'ятидольного розміру ($3+2$ і $2+3$) та їх відтворення у диригентській схемі. Відтворення розмірів $2/2$ і $4/4$ (*alla breve*) у диригентському жесті.

Тема 4. Засоби музичної виразності у диригуванні.

Темп. Залежність амплітуди диригентського жесту від темпу. Прийоми відтворення метру у різних темпах і динаміці. Прийоми дроблення долей у творах з повільними темпами. Збільшення і зменшення жесту в залежності від динамічних відтінків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Робота над хоровою партитурою.

Тема 1. Хорова партитура.

Будова хорової партитури. Партитурні позначення. Вивчення більш складних партитур для різних складів хору (мішаного, однорідного – чоловічого, жіночого, дитячого) з супроводом і *a cappella* дво-, три- і чотирилінійного викладу. Коротка їх характеристика щодо способу запису та фактури викладу.

Тема 2. Виконавське засвоєння хорового твору.

Вивчення і художнє виконання на фортепіано хорової партитури. Визначення та настроювання уявного хору на тональність твору від камертона «ля»; роздавання звуків початкового акорду тональності хоровим партіям.

Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорового твору.

Подальше формування умінь та навичок чистого у звуковисотному відношенні інтонування хорових голосів творів з супроводом і а cappella, дотримуючись норм і правил вокалу. Спів хорових голосів, використовуючи на межі музичних побудов перехід на іншу хорову партію.

Тема 4. Аналіз хорової партитури (усний або письмовий).

Музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз твору за схемою:

а) **загальний аналіз твору** – основна ідея, зміст, характеристика поетичного тексту, автори (загальна характеристика творчості), епоха створення твору;

б) **музично-теоретичний аналіз твору** – музична форма, фактура викладу музичного матеріалу, ладотональний план, голосоведення, метро-ритм, роль акомпанементу;

в) **вокально-хоровий аналіз твору** – тип і вид хору, характеристика хорових партій щодо діапазону, теситури, дихання і звуковедення, особливості мелодичного (горизонтального) та гармонічного (вертикального) хорового строю та ансамблю. Визначення труднощів при розучуванні та шляхів їх подолання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Вивчення шкільного репертуару.

Тема 1. Робота диригента над шкільним репертуаром.

Виразне виконання пісень під власний акомпанемент. Точне відтворення голосом мелодичної лінії пісні без підтримки інструмента сольфеджіо і зі словами. Підготовка короткої вступної бесіди та письмової анотації до пісні. Виявлення труднощів та шляхів їх подолання при розучуванні та засвоєнні пісні з дітьми.

Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів.

Добір вправ-розспівок, пісень з елементами двоголосся для учнів середнього шкільного віку з урахуванням особливостей їх вокально-слухового розвитку у цьому періоді. Формування вокально-слухових здібностей та хорових умінь і навичок багатоголосого співу (двоголосся).

Тема 3. Вокально-хорові уміння та навички.

Подальша робота над удосконаленням техніки унісонного співу. Формування умінь та навичок двоголосого співу у школярів середнього шкільного віку з допомогою підібраних вправ та пісень.

Тема 4. Репетиційний жест у роботі з дитячим хором.

Подальша робота над удосконаленням репетиційного жесту. Практичне використання репетиційного жесту з уявним дитячим хором.

II семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Основи техніки диригування.

Тема 1. Диригентський апарат та його складові.

Подальша робота над виправленням недоліків у диригентській техніці (відсутність чіткого показу замаху до вступу і зняття, штриха, музичної фрази, фермати тощо), удосконалення набутих раніше диригентських умінь та навичок.

Тема 2. Елементи диригентської техніки.

Подальше удосконалення диригентських жестів щодо їх пластичності, цілеспрямованості, виразності. Деталізація функцій плеча, передпліччя, кисті у диригуванні.

Тема 3. Тактування.

Диригування складних розмірів $7/4$, $7/8$ за семидольною схемою в помірному і помірно-швидкому темпі. Диригування у швидких темпах. Відпрацювання «дрібною» техніки, основу якої складає чітка, активна робота кисті при невеликій амплітуді диригентського жесту. Розміри $2/2$, $3/2$ у різних темпових показниках. Диригування розмірів $5/4$ і $5/8$ у швидкому темпі за дводольною схемою. Відпрацювання прийомів відтактування п'ятидольного метру «на п'ять» і «на два».

Тема 4. Засоби музичної виразності у диригентській техніці.

Динаміка. Роль ауфтакту (замаху) і амплітуди жесту у прийомах відтворення *sforzando* (sf), *subito piano* (sp), поступового збільшення (*cresc.*) та зменшення (*dim.*) динаміки. Характер звуковедення. Акценти. Прийоми відтворення акцентів у диригентському жесті; роль кисті в їх показі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Робота над хоровою партитурою.

Тема 1. Хорова партитура.

Будова (структура) хорової партитури. Партитурні позначення. Вивчення більш складних партитур для різних складів хору (мішаного, однорідного – чоловічого, жіночого, дитячого) з супроводом і а *capella* дво-, три- і чотирилінійного викладу. Коротка характеристика партитури щодо способу її запису і фактури викладу.

Тема 2. Виконавське засвоєння хорового твору.

Визначення та настроювання хору на тональність твору від камертона «ля»; роздавання звуків початкового акорду тональності твору. Гра партитури на фортепіано з одночасним інтонуванням вилучених з неї хорових партій.

Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння твору.

Інтонування хорових партій творів без супроводу і з супроводом, сольфеджіо і зі словами без підтримки інструменту і з одночасною грою партитури, дотримуючись норм і правил вокалу. Спів хорових партій з використанням переходу на інші голоси на межі музичних побудов.

Тема 4. Аналіз хорової партитури (усний або письмовий).

Музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз твору за схемою:

а) **загальний аналіз твору** – основна ідея, зміст, характеристика поетичного тексту, автори, епоха створення;

б) **музично-теоретичний аналіз твору** – музична форма, фактура викладу музичного матеріалу, ладотональний план, гармонія, голосоведення, метро-ритм, роль акомпанементу;

в) **вокально-хоровий аналіз твору** – тип і вид хору, характеристика хорових партій щодо діапазону, теситури, дихання і звуковедення, особливості мелодичного (горизонтального) та гармонічного (вертикального) хорового строю та ансамблю. Визначення труднощів при розучуванні та шляхів їх подолання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Вивчення шкільного репертуару.

Тема 1. Робота диригента над шкільним репертуаром.

Виразне виконання пісень під власний акомпанемент. Точне відтворення мелодичної лінії голосом без підтримки інструмента сольфеджіо, зі словами. Підготовка короткої вступної бесіди та письмової анотації до пісні. Аналіз пісні щодо виявлення труднощів для її засвоєння дітьми середнього шкільного віку та визначення шляхів подолання. Втілення пісні у диригентському жесті.

Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів.

Добір пісень (одноголосих і двоголосих) з урахуванням вокальних можливостей дітей середнього шкільного віку. Продовження формування навичок унісонного та двоголосого співу на основі використання спеціальних вправ-розспівок та зразків дитячої пісенної творчості. Добір та ознайомлення з пісенним репертуаром для використання під час проходження педагогічної практики у молодших класах загальноосвітньої школи.

Тема 3. Вокально-хорові навички та уміння.

Подальша робота над вокально-хоровими навичками. Спів вокальних вправ для подальшого удосконалення виконавської культури (м'яка атака, звуковедення legato, staccato, висока співацька позиція, дикція, розширення діапазону тощо). Продовження роботи над формуванням умінь та навичок

двоголосого співу у школярів середнього шкільного віку та гармонічного слуху.

Тема 4. Репетиційний жест у роботі з дитячим хором.

Подальша робота над самостійністю рук при використанні репетиційного жесту. Практичне використання репетиційного жесту в роботі з уявним хором.

ЧЕТВЕРТИЙ КУРС

I семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Основи техніки диригування.

Тема 1. Диригентський апарат та його складові.

Подальша робота над виправленням недоліків у постановці диригентського апарату (виконання вправ на звільнення скованості плеча, ліктя, кисті), подолання надмірної свободи руки та кисті, наслідком якої є пасивний, в'ялий, безвольний диригентський жест, постійне диригування великою амплітудою жесту тощо.

Тема 2. Елементи диригентської техніки.

Подальше засвоєння прийомів, спрямованих на розмежування функцій рук при диригуванні. Практичне їх застосування при диригуванні творів хорової літератури.

Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування.

Удосконалення техніки відтворення долей у розмірах 12/8, 9/8, 6/8, 5/8, 7/8 та ін. з дробленням на два і на три удари. Дроблення основної метричної одиниці у розмірах 3/4, 4/4, 2/4 у творах з дуже повільним темпом. Диригентське засвоєння запрограмованого на екзамен твору.

Тема 4. Засоби музичної виразності у диригуванні.

Оволодіння прийомами показу збільшеної і зменшеної амплітуди диригентського жесту, особливостей ритмічної структури (пунктирний ритм, внутрітактові та міжтактові синкопи, знімані та незнімані фермати, раптові темпові, динамічні, ритмічні зміни тощо). Ознайомлення з особливостями диригування творів «крупної форми» (частин з кантат, ораторій, хорових оперних сцен).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Робота над хоровою партитурою.

Тема 1. Хорова партитура.

Будова хорової партитури. Партитурні позначення. Вивчення більш складних партитур для різних складів хору (мішаного, однорідного – чоловічого, жіночого, дитячого) з супроводом і а cappella дво-, три- і

чотирилінійного викладу. Коротка характеристика партитури щодо способу її запису та фактури викладу.

Тема 2. Виконавське засвоєння хорового твору.

Визначення та настроювання хору на тональність твору від камертона «ля». Роздавання звуків початкового акорду твору хоровим партіям. Гра партитури на фортепіано з одночасним інтонуванням вилучених з неї хорових партій.

Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорового твору.

Інтонування хорових партій творів без супроводу і а capella сольфеджіо і зі словами, без підтримки інструменту і одночасно з грою партитури, дотримуючись норм і правил вокалу. Спів хорових партій з використанням переходу на інші голоси на межі музичних побудов.

Тема 4. Аналіз хорової партитури (усний або письмовий).

Музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз твору за схемою:

а) **загальна характеристика твору** – основна ідея, зміст, поетичний текст, творчість авторів, епоха створення;

б) **музично-теоретичний аналіз твору** – музична форма, фактура викладу музичного матеріалу, особливості музичної мови, ладотональний план, гармонія, метро-ритм, роль акомпанементу;

в) **вокально-хоровий аналіз** – тип і вид хору, характеристика хорових партій щодо діапазону, дихання, звуковедення, особливості мелодичного (горизонтального) і гармонічного (вертикального) хорового строю та ансамблю, виявлення труднощів та визначення шляхів їх подолання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Вивчення шкільного репертуару.

Тема 1. Робота диригента над шкільним репертуаром.

Виразне виконання пісень під власний акомпанемент. Точне відтворення голосом мелодичної лінії без підтримки інструмента, сольфеджіо, зі словами. Підготовка короткої вступної бесіди та письмової анотації до пісні під контролем викладача. Аналіз пісні щодо труднощів засвоєння її дітьми молодшого шкільного віку та визначення шляхів їх подолання. Підготувати план розучування пісні. Втілення пісні у диригентському жесті.

Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів.

Добір дво-, триголосих пісень для хорового навчання учнів середнього шкільного віку. Ознайомлення з пісенним репертуаром для використання його під час проходження педагогічної практики у молодших класах загальноосвітньої школи.

Тема 3. Вокально-хорові уміння та навички.

Удосконалення умінь та навичок одноголосого співу та формування усвідомленого оволодіння технікою дво-, триголосого співу у дітей середнього шкільного віку. Формування умінь та навичок дво-, триголосого співу в учнів здійснювати на основі використання вправ-розспівок та зразків дитячої пісенної творчості.

Тема 4. Диригентський жест у роботі з дитячим хором.

Подальша робота над формуванням репетиційного жесту. Практичне його використання при засвоєнні шкільного репертуару.

II семестр ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I Основи техніки диригування.

Тема 1. Диригентський апарат та його складові.

Подальша робота над виправленням недоліків у постановці диригентського апарату (виконання вправ для звільнення плеча, ліктя, кисті, подолання надмірної свободи руки та кисті, наслідком якої є пасивний, в'ялий, безвольний диригентський жест, постійне диригування великою амплітудою жесту, яке збіднює його виразність).

Тема 2. Елементи диригентської техніки.

Подальше удосконалення пластичності, цілеспрямованості, виразності диригентського жесту. Деталізація функцій плеча, передпліччя, кисті при диригуванні хорових творів.

Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування.

Використання диригентської техніки для самостійного мануального втілення конкретного художнього образу твору під контролем викладача. Диригентське засвоєння твору, запрограмованого на Державний екзамен.

Тема 4. Засоби музичної виразності у диригуванні.

Удосконалення художнього рівня диригентської техніки на кращих зразках сучасної та класичної вітчизняної й зарубіжної хорової літератури (обробки народних пісень, оригінальні хорові композиції, фрагменти з кантат, ораторій, опер).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II Робота над хоровою партитурою.

Тема 1. Хорова партитура.

Визначення більш складних за структурою хорових партитур. Вільне оперування партитурними позначеннями. Характеристика партитури запрограмованого на екзамен твору щодо способу її запису та викладу фактури.

Тема 2. Виконавське засвоєння хорового твору.

Визначення та настроювання хору на тональність твору від камертона «ля». Роздавання звуків початкового акорду твору хоровим партіям. Гра партитури на фортепіано напам'ять, а також з одночасним інтонуванням вилучених з неї хорових партій.

Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорового твору.

Інтонування хорових партій творів, запрограмованих на ДЕ, без підтримки інструменту і з одночасною грою її на фортепіано, дотримуючись норм і правил вокалу. Спів хорових партій з використанням переходу на інші голоси.

Тема 4. Аналіз хорової партитури (усний або письмовий).

Письмовий аналіз хорового твору, запрограмованого на ДЕ, за схемою:

а) **загальна характеристика твору** – основна ідея, зміст, поетичний текст, автори та їх творчість, епоха створення;

б) **музично-теоретичний аналіз твору** – музична форма, фактура викладу музичного матеріалу, ладотональний план, особливості музичної мови, гармонія, голосоведіння, метро-ритм, роль акомпанементу;

в) **вокально-хоровий аналіз твору** - тип і вид хору, характеристика хорових партій щодо діапазону, дихання, звуковедення, особливості мелодичного (горизонтального) й гармонічного (вертикального) строю та ансамблю. Виявлення труднощів при засвоєнні твору та визначення шляхів їх подолання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Вивчення шкільного репертуару.

Тема 1. Робота диригента над шкільним репертуаром.

Виразне виконання пісень під власний акомпанемент. Точне відтворення звуковисотного контуру хорових партій дво- і триголосих пісень голосом без підтримки інструменту сольфеджіо та зі словами. Підготовка короткої бесіди та письмової анотації до пісні, яка запрограмована на ДЕ. Аналіз пісні щодо труднощів засвоєння її дітьми та визначення шляхів їх подолання.

Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів.

Добір дво-, триголосих пісень для хорового навчання учнів середнього шкільного віку. Ознайомлення з пісенним репертуаром для використання його під час педагогічної практики у молодших класах загальноосвітньої школи.

Тема 3. Вокально-хорові уміння та навички.

Подальше удосконалення умінь та навичок одноголосого співу та формування усвідомленого оволодіння технікою багатоголосого співу, яке потрібно здійснювати на основі використання вправ-розспівок та зразків дитячої пісенної творчості.

Тема 4. Диригентський жест у роботі з дитячим хором.

Подальша робота над виробленням прийомів репетиційного жесту. Практичне його використання при засвоєнні шкільного репертуару.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I курс

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	I семестр						II семестр					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.												
Тема 1. Диригентський апарат та його складові, диригентська постава.	4				2	2	4				1	3
Тема 2. Елементи диригентської техніки. Ауфтаки, види ауфтактів.	4				1	3	5				2	3
Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування – 3/4 та 4/4.	3				1	2	6				2	4
Тема 4. Засоби музичної виразності у диригуванні – динаміка, темп.	4				2	2	5				1	4
Разом за змістовим модулем 1	15				6	9	20				6	14
Змістовий модуль 2. Робота над хоровою партитурою.												
Тема 1. Хорова партитура – дволінійна, однорідний хор.	4				2	2	4				1	3
Тема 2. Виконавське засвоєння твору – самостійне оволодіння хоровою партитурою.	4				1	3	5				2	3

Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорового твору. Спів хорових партій.	3				1	2	6				2	4
Тема 4. Аналіз хорового твору (усний або письмовий) за схемою: загальна характеристика, музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз.	4				2	2	5				1	4
Разом за змістовим модулем 2	15				6	9	20				6	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Вивчення шкільного репертуару.												
Тема 1. Вікові особливості психофізіологічного та вокально-слухового розвитку школяра.	4				2	2	5				1	4
Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні молодших школярів (1-2 кл.).	4				1	3	4				1	3
Тема 3. Вокально-хорові вміння та навички (м'яка атака звуку, розширення діапазону).	3				1	2	6				2	4
Тема 4. Використання диригентського жесту legato у роботі з дитячим хором.	4				2	2	5				1	4
Разом за змістовим модулем 3	15				6	9	20				5	15
Усього годин	45				18	27	60				17	43

II курс

Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.											
Тема 1. Диригентський апарат та його складові. Робота над емоційним апаратом.	4				2	2	6			1	5
Тема 2. Елементи диригентської техніки. Вступи, зняття на різні доли такту.	4				1	3	7			2	5
Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування – 2/4, 4/4 в характері legato та non legato.	3				1	2	7			2	5
Тема 4. Засоби музичної виразності у диригентському жесті – crescendo, diminuendo.	4				2	2	5			1	4
Разом за змістовим модулем 1	15				6	9	25			6	19
Змістовий модуль 2. Робота над хоровою партитурою.											
Тема 1. Хорова партитура – трилінійна, однорідний хор.	4				2	2	6			1	5
Тема 2. Виконавське засвоєння хорової партитури – характер звуковидобування.	4				1	3	6			2	4
Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорової партитури. Інтонування по вертикалі.	3				1	2	7			2	5
Тема 4. Письмовий аналіз хорової партитури за загальною схемою.	4				2	2	5			1	4
Разом за змістовим модулем 2	15				6	9	24			6	18

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Вивчення шкільного репертуару.											
Тема 1. Робота диригента над хоровою партитурою – аналіз партитури, гра та спів партій.	4				2	2	6				1 5
Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів з урахуванням вікових особливостей (3-4 кл.).	4				1	3	5				1 4
Тема 3. Вокально-хорові вміння та навички – формування звуку, дикція.	3				1	2	7				2 5
Тема 4. Використання диригентського жесту non legato у роботі з дитячим хором.	4				2	2	5				1 4
Разом за змістовим модулем 3	15				6	9	23				5 18
Усього годин	45				18	27	72				17 55

III курс

Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.											
Тема 1. Диригентський апарат та його складові. Робота над пластичністю, цілеспрямованістю, виразністю жесту.	4				1	3	4				1 3
Тема 2. Елементи диригентської техніки. Рухомі нюанси, показ знять та вступів на дрібних долях.	5				2	3	5				2 3

Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування – 6/4, 6/8 за чотиридольною та дводольною схемами залежно від темпу твору.	5				2	3	5				2	3
Тема 4. Засоби музичної виразності у диригуванні – marcato, staccato.	4				1	3	4				1	3
Разом за змістовим модулем 1	18				6	12	18				6	12
Змістовий модуль 2. Робота над хоровою партитурою.												
Тема 1. Хорова партитура – три-, чотирилінійна, однорідний, мішаний хор.	5				2	3	5				2	3
Тема 2. Виконавське засвоєння хорової партитури. Емоційне виконання на фортепіано, робота над музично-поетичним текстом.	4				1	3	4				1	3
Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорової партитури. Спів акордів по вертикалі, спів партій з переходом одна на іншу.	4				1	3	4				1	3
Тема 4. Письмовий аналіз хорової партитури за загальноприйнятою схемою.	5				2	3	5				2	3
Разом за змістовим модулем 2	18				6	12	18				6	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Вивчення шкільного репертуару.												

Тема 1. Робота диригента над шкільною піснею. Виявлення виконавських труднощів та шляхів їх подолання при розучуванні пісні. Диригентське втілення пісні.	4				1	3	4				1	3
Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів з урахуванням вікових особливостей (5-6 кл.).	5				2	3	4				1	3
Тема 3. Вокально-хорові вміння та навички – розширення діапазону, артикуляція, дикція.	5				2	3	5				2	3
Тема 4. Використання диригентського жесту marcato, staccato у роботі з дитячим хором.	4				1	3	5				1	4
Разом за змістовим модулем 3	18				6	12	18				5	13
Усього годин	54				18	36	54				17	37

IV курс

Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.												
Тема 1. Диригентський апарат та його складові. Виправленням недоліків у постановці диригентського апарату, подолання надмірної свободи	2				1	1	2				1	1

руки та кисті, постійного диригування великою амплітудою жесту тощо.												
Тема 2. Елементи диригентської техніки. Засвоєння прийомів, спрямованих на розмежування функцій рук при диригуванні, синкопи, акценти, зміна темпів, динаміки.	4				2	2	4				2	2
Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування. Засвоєння схем складних розмірів (7/4, 7/8, 5/4, 5/8). Диригентське засвоєння твору, запрограмованого на Державний екзамен.	4				2	2	4				2	2
Тема 4. Засоби музичної виразності у диригентському жесті – пунктирний ритм, внутрітактові та міжтактові синкопи, знімані та незнімані фермати, раптові темпові, динамічні, ритмічні зміни.	2				1	1	2				1	1
Разом за змістовим модулем 1	12				6	6	12				6	6
Змістовий модуль 2. Робота над хоровою партитурою.												
Тема 1. Хорова партитура – п'яти- шестилінійна,	4				2	2	4				2	2

однорідний, мішаний хор.												
Тема 2. Виконавське засвоєння хорової партитури. Самостійне технічне та художнє оволодіння партитурою.	2				1	1	2				1	1
Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорової партитури. Спів хорових партій з грою партитури та виключенням партії, що співається.	2				1	1	2				1	1
Тема 4. Аналіз хорової партитури, виявлення способів та методів роботи над розучуванням твору.	4				2	2	4				2	2
Разом за змістовим модулем 2	12				6	6	12				6	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Вивчення шкільного репертуару.												
Тема 1. Робота диригента над шкільною піснею. Аналіз пісні щодо труднощів засвоєння її дітьми та визначення шляхів їх подолання.	2				1	1	2				1	1
Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів з урахуванням вікових особливостей (7-8 кл.).	2				1	1	2				1	1

Тема 3. Вокально-хорові навички та уміння. Формування усвідомленого оволодіння технікою багатоголосого співу.	4				2	2	4				2	2
Тема 4. Виробленням прийомів репетиційного жесту. Практичне його використання у роботі з дитячим хором.	4				2	2	4				2	2
Разом за змістовим модулем 3	12				6	6	12				6	6
Усього годин	36				18	18	36				18	18

**Заочний відділ
I курс**

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	Індивідуальні заняття		Самостійну роботу	
	I семестр	II семестр	I семестр	II семестр
Розділ I. Основи техніки диригування.				
Тема 1. Диригентський апарат та його складові. Робота над пластичністю, цілеспрямованістю, виразністю жесту.	1	2	4	2
Тема 2. Елементи диригентської техніки. Рухомі нюанси, показ знять та вступів на дрібних долях.	2	2	5	2
Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування – 6/4, 6/8 за чотиридольною та дводольною схемами залежно від темпу твору.	1	2	4	2
Тема 4. Засоби музичної виразності у диригуванні – marcato, staccato.	2	2	5	2
Розділ II. Робота над хоровою партитурою.				

Тема 1. Хорова партитура – три-, чотирилінійна, однорідний, мішаний хор.	-	-	5	2
Тема 2. Виконавське засвоєння хорової партитури. Емоційне виконання на фортепіано, робота над музично-поетичним текстом.	-	-	4	2
Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорової партитури. Спів акордів по вертикалі, спів партій з переходом одна на іншу.	-	-	4	2
Тема 4. Письмовий аналіз хорової партитури за загальноприйнятою схемою.	-	-	5	2
Розділ III. Вивчення шкільного репертуару.				
Тема 1. Робота диригента над шкільною піснею. Виявлення виконавських труднощів та шляхів їх подолання при розучуванні пісні. Диригентське втілення пісні.	-	-	4	2
Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів з урахуванням вікових особливостей (5-6 кл.).	-	-	5	2
Тема 3. Вокально-хорові вміння та навички – розширення діапазону, артикуляція, дикція.	-	-	4	1
Тема 4. Використання диригентського жесту marcato, staccato у роботі з дитячим хором.	-	-	5	1
Всього годин	6	8	54	22

II курс

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	Індивідуальні заняття		Самостійну роботу	
	I семестр	II семестр	I семестр	II семестр
Розділ I. Основи техніки диригування.				
Тема 1. Диригентський апарат та його складові. Виправленням недоліків у постановці диригентського апарату, подолання надмірної свободи руки та кисті, постійного диригування великою амплітудою жесту тощо.	1	1	5	5

Тема 2. Елементи диригентської техніки. Засвоєння прийомів, спрямованих на розмежування функцій рук при диригуванні, синкопи, акценти, зміна темпів, динаміки.	-	1	4	4
Тема 3. Тактування. Основні схеми тактування. Засвоєння схем складних розмірів (7/4, 7/8, 5/4, 5/8). Диригентське засвоєння твору, запрограмованого на Державний екзамен.	1	1	5	5
Тема 4. Засоби музичної виразності у диригентському жесті – пунктирний ритм, внутрітактові та міжтактові синкопи, знімані та незнімані фермати, раптові темпові, динамічні, ритмічні зміни.	-	1	4	4
Розділ II. Робота над хоровою партитурою.				
Тема 1. Хорова партитура – п'ятишестилінійна, однорідний, мішаний хор.	-	-	5	4
Тема 2. Виконавське засвоєння хорової партитури. Самостійне технічне та художнє оволодіння партитурою.	-	-	4	4
Тема 3. Вокально-інтонаційне засвоєння хорової партитури. Спів хорових партій з грою партитури та виключенням партії, що співається.	-	-	5	4
Тема 4. Аналіз хорової партитури, виявлення способів та методів роботи над розучуванням твору.	-	-	4	4
Розділ III. Вивчення шкільного репертуару.				
Тема 1. Робота диригента над шкільною піснею. Аналіз пісні щодо труднощів засвоєння її дітьми та визначення шляхів їх подолання.	-	-	4	4
Тема 2. Репертуар у хоровому навчанні школярів з урахуванням вікових особливостей (7-8 кл.).	-	-	4	4
Тема 3. Вокально-хорові навички та уміння. Формування усвідомленого оволодіння технікою багатоголосого співу.	-	-	4	4
Тема 4. Виробленням прийомів репетиційного жесту. Практичне його	-	-	4	5

використання у роботі з дитячим хором.				
Всього годин	2	4	52	50

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.3. Теми індивідуальних занять (див. програму дисципліни)

4.4. Завдання для самостійної роботи

I курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		I семестр	II семестр
Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.		9	14
1.	Диригентський апарат та його складові, диригентська постава.	2	3
2.	Елементи диригентської техніки. Ауфтакти, види ауфтактів.	3	3
3.	Тактування. Основні схеми тактування – 3/4 та 4/4.	2	4
4.	Засоби музичної виразності у диригуванні –динаміка, темп.	2	4
Змістовий модуль 2. Робота над хоровою партитурою.		8	14
1.	Хорова партитура – дволінійна, однорідний хор.	2	3
2.	Виконавське засвоєння твору – самостійне оволодіння хоровою партитурою.	3	3
3.	Вокально-інтонаційне засвоєння хорового твору. Спів хорових партій.	2	4
4.	Аналіз хорового твору (усний або письмовий) за схемою: загальна характеристика, музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз.	2	4
Змістовий модуль 3. Вивчення шкільного репертуару.		9	15
1.	Вікові особливості психофізіологічного та вокально-слухового розвитку школяра.	2	4
2.	Репертуар у хоровому навчанні молодших школярів (1-2 кл.).	3	3
3.	Вокально-хорові вміння та навички (м’яка атака звуку, розширення діапазону).	2	4
4.	Використання диригентського жесту legato у роботі з дитячим хором.	2	4
РАЗОМ за I курс:		27	43
		70 год.	

II курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		I семестр	II семестр
Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.		9	19
1.	Диригентський апарат та його складові. Робота над емоційним апаратом.	2	5
2.	Елементи диригентської техніки. Вступи, зняття на різні долі такту.	3	5
3.	Тактування. Основні схеми тактування – 2/4, 4/4 в характері legato та non legato.	2	5
4.	Засоби музичної виразності у диригентському жесті – crescendo, diminuendo.	2	4
Змістовий модуль 2. Робота над хоровою партитурою.		9	18
1.	Хорова партитура – трилінійна, однорідний хор.	2	5
2.	Виконавське засвоєння хорової партитури – характер звуковидобування.	3	4
3.	Вокально-інтонаційне засвоєння хорової партитури. Інтонування по вертикалі.	2	5
4.	Письмовий аналіз хорової партитури за загальною схемою.	2	4
Змістовий модуль 3. Вивчення шкільного репертуару.		9	18
1.	Робота диригента над шкільною піснею. Виявлення виконавських труднощів та шляхів їх подолання при розучуванні пісні. Диригентське втілення пісні.	2	5
2.	Репертуар у хоровому навчанні школярів з урахуванням вікових особливостей (3-4 кл.).	3	4
3.	Вокально-хорові вміння та навички – формування звуку, дикція.	2	5
4.	Використання диригентського жесту non legato у роботі з дитячим хором.	2	4
РАЗОМ за II курс:		27	55
		82 год.	

III курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		I семестр	II семестр
Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.		12	12
1.	Диригентський апарат та його складові. Робота над пластичністю, цілеспрямованістю, виразністю жесту.	3	3

2.	Елементи диригентської техніки. Рухомі нюанси, показ знять та вступів на дрібних долях.	3	3
3.	Тактування. Основні схеми тактування – 6/4, 6/8 за чотиридольною та дводольною схемами залежно від темпу твору.	3	3
4.	Засоби музичної виразності у диригуванні – marcato, staccato.	3	3
Змістовий модуль 2. Робота над хоровою партитурою.		12	12
1.	Хорова партитура – три-, чотирилінійна, однорідний, мішаний хор.	3	3
2.	Виконавське засвоєння хорової партитури. Емоційне виконання на фортепіано, робота над музично-поетичним текстом.	3	3
3.	Вокально-інтонаційне засвоєння хорової партитури. Спів акордів по вертикалі, спів партій з переходом одна на іншу.	3	3
4.	Письмовий аналіз хорової партитури за загальною схемою.	3	3
Змістовий модуль 3. Вивчення шкільного репертуару.		12	13
1.	Робота диригента над шкільною піснею. Виявлення виконавських труднощів та шляхів їх подолання при розучуванні пісні. Диригентське втілення пісні.	3	3
2.	Репертуар у хоровому навчанні школярів з урахуванням вікових особливостей (5-6 кл.).	3	3
3.	Вокально-хорові вміння та навички – розширення діапазону, артикуляція, дикція.	3	3
4.	Використання диригентського жесту marcato, staccato у роботі з дитячим хором.	3	4
РАЗОМ за III курс:		36	37
		73 год.	

IV курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		I семестр	II семестр
Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.		6	6
1.	Диригентський апарат та його складові. Виправленням недоліків у постановці диригентського апарату, подолання надмірної свободи руки та кисті, постійного диригування великою амплітудою жесту тощо.	1	1

2.	Елементи диригентської техніки. Засвоєння прийомів, спрямованих на розмежування функцій рук при диригуванні, синкопи, акценти, зміна темпів, динаміки.	2	2
3.	Тактування. Основні схеми тактування. Засвоєння схем складних розмірів (7/4, 7/8, 5/4, 5/8). Диригентське засвоєння твору, запрограмованого на Державний екзамен.	2	2
4.	Засоби музичної виразності у диригентському жесті – пунктирний ритм, внутрітактові та міжтактові синкопи, знімані та незнімані фермати, раптові темпові, динамічні, ритмічні зміни.	1	1
Змістовий модуль 2. Робота над хоровою партитурою.		6	6
1.	Хорова партитура – п'яти- шестилінійна, однорідний, мішаний хор.	2	2
2.	Виконавське засвоєння хорової партитури. Самостійне технічне та художнє оволодіння партитурою.	1	1
3.	Вокально-інтонаційне засвоєння хорової партитури. Спів хорових партій з грою партитури та виключенням партії, що співається.	1	1
4.	Аналіз хорової партитури, виявлення способів та методів роботи над розучуванням твору.	2	2
Змістовий модуль 3. Вивчення шкільного репертуару.		6	6
1.	Робота диригента над шкільною піснею. Аналіз пісні щодо труднощів засвоєння її дітьми та визначення шляхів їх подолання.	1	1
2.	Репертуар у хоровому навчанні школярів з урахуванням вікових особливостей (7-8 кл.).	1	1
3.	Вокально-хорові навички та уміння. Формування усвідомленого оволодіння технікою багатоголосого співу.	2	2
4.	Виробленням прийомів репетиційного жесту. Практичне його використання у роботі з дитячим хором.	2	2
РАЗОМ за IV курс:		18	18
		36 год.	

Заочний відділ

I курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		I семестр	II семестр
Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.		18	8

1.	Диригентський апарат та його складові, диригентська постава.	4	2
2.	Елементи диригентської техніки. Ауфтаки, види ауфтактів.	5	2
3.	Тактування. Основні схеми тактування – 3/4 та 4/4.	4	2
4.	Засоби музичної виразності у диригуванні –динаміка, темп.	5	2
Змістовий модуль 2. Робота над хоровою партитурою.		18	8
1.	Хорова партитура – дволінійна, однорідний хор.	5	2
2.	Виконавське засвоєння твору – самостійне оволодіння хоровою партитурою.	4	2
3.	Вокально-інтонаційне засвоєння хорового твору. Спів хорових партій.	4	2
4.	Аналіз хорового твору (усний або письмовий) за схемою: загальна характеристика, музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз.	5	2
Змістовий модуль 3. Вивчення шкільного репертуару.		18	6
1.	Вікові особливості психофізіологічного та вокально-слухового розвитку школяра.	4	2
2.	Репертуар у хоровому навчанні молодших школярів (1-2 кл.).	5	2
3.	Вокально-хорові вміння та навички (м'яка атака звуку, розширення діапазону).	4	1
4.	Використання диригентського жесту legato у роботі з дитячим хором.	5	1
РАЗОМ за I курс:		54	22
		76 год.	

II курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		I семестр	II семестр
Змістовий модуль 1. Основи техніки диригування.		18	18
1.	Диригентський апарат та його складові. Робота над емоційним апаратом.	5	5
2.	Елементи диригентської техніки. Вступи, зняття на різні долі такту.	4	4
3.	Тактування. Основні схеми тактування – 2/4, 4/4 в характері legato та non legato.	5	5
4.	Засоби музичної виразності у диригентському жесті – crescendo, diminuendo.	4	4
Змістовий модуль 2. Робота над хоровою партитурою.		18	16
1.	Хорова партитура – трилінійна, однорідний хор.	5	4
2.	Виконавське засвоєння хорової партитури –	4	4

	характер звуковидобування.		
3.	Вокально-інтонаційне засвоєння хорової партитури. Інтонування по вертикалі.	5	4
4.	Письмовий аналіз хорової партитури за загальною схемою.	4	4
Змістовий модуль 3. Вивчення шкільного репертуару.		16	17
1.	Робота диригента над шкільною піснею. Виявлення виконавських труднощів та шляхів їх подолання при розучуванні пісні. Диригентське втілення пісні.	4	4
2.	Репертуар у хоровому навчанні школярів з урахуванням вікових особливостей (3-4 кл.).	4	4
3.	Вокально-хорові вміння та навички – формування звуку, дикція.	4	4
4.	Використання диригентського жесту non legato у роботі з дитячим хором.	4	5
РАЗОМ за II курс:		52	50
		102 год.	

4.6. Методи навчання

Принципово важливе значення для досягнення позитивних результатів у класі диригування відіграє правильне співвідношення методів і прийомів в організації та здійсненні навчально-пізнавальної діяльності студентів. Робота в цьому напрямку вимагає використання самих різноманітних науково аргументованих загально-дидактичних, загальних музичних та спеціальних методів та прийомів. Найважливішими з них вважаються вербальні (словесні), наочні, репродуктивні, проблемні та інші, що трансформуються відповідно до диригентської діяльності.

Словесні методи спрямовані на озброєння студентів знаннями з історії розвитку диригентського мистецтва, теоретичних основ диригентської техніки, прищеплення умінь та навичок диригентської техніки з допомогою пояснення, бесіди, усного аналізу, певної інформації з того чи іншого питання диригентського втілення твору, показу різних диригентських прийомів, виконання хорової партитури на фортепіано або відтворення голосом правильного звучання хорових партій.

Наочні методи поряд з вербальними приносять велику користь для практичного вирішення завдань, спрямованих на формування диригентських умінь та навичок. У практиці диригентського навчання найчастіше використовуються показ своїм голосом або на інструменті, демонстрація музики в запису. Особливо великого значення слід надавати показу. Завдяки доступності та наочності, емоційному та естетичному впливу, показ дуже корисний для «наслідування», що немаловажно при формуванні диригентських умінь та навичок

Практичні методи посідають важливе місце у диригентській підготовці майбутнього вчителя музики. Вони сприяють не тільки усвідомленому засвоєнню знань, умінь та навичок або практичному їх впровадженню, а й розвитку розумової сфери студентів. Ефективними прийомами у цьому напрямку є виконання вправ, творчих завдань. Бажано, щоб кожна вправа мала своє призначення і спрямовувалась на виправлення недоліків у техніці диригування, а також сприяла удосконаленню художньої виразності диригентського жесту.

Репродуктивний метод, що об'єднує словесні, наукові та практичні методи, використовується у музичному навчанні для поглиблення раніше набутих знань, відпрацювання диригентських умінь та навичок з допомогою цілеспрямованого добору музично-дидактичного матеріалу: системи вправ, хорових творів.

Метод моделювання передбачає виконання завдань за певним алгоритмом, схемою, формулою. Тактування за моделями (картонки з визначеним розміром, ритмом, штрихом, динамікою).

Проблемно-пошуковий метод сприяє загостренню уваги, активізації мислення студентів, виробленню самоконтролю як важливої умови формування і закріплення навичок оперування диригентськими жестами та музично-слуховими уявленнями у практичній роботі з дитячим хором. Найбільш ефективними шляхами його реалізації є спів без супроводу та з листа, виконання завдань, «тональна настройка» від камертона, самостійна робота і т.ін.

Принципово важливе значення для досягнення позитивних результатів у класі диригування відіграє правильне співвідношення методів і прийомів в організації та здійсненні навчально-пізнавальної діяльності студентів. Робота в цьому напрямку вимагає використання самих різноманітних науково аргументованих загально-дидактичних, загальних музичних та спеціальних методів та прийомів. Найважливішими з них вважаються вербальні (словесні), наочні, репродуктивні, проблемні та інші, що трансформуються відповідно до диригентської діяльності.

Словесні методи спрямовані на озброєння студентів знаннями з історії розвитку диригентського мистецтва, теоретичних основ диригентської техніки, прищеплення умінь та навичок диригентської техніки з допомогою пояснення, бесіди, усного аналізу, певної інформації з того чи іншого питання диригентського втілення твору, показу різних диригентських прийомів, виконання хорової партитури на фортепіано або відтворення голосом правильного звучання хорових партій.

Наочні методи поряд з вербальними приносять велику користь для практичного вирішення завдань, спрямованих на формування диригентських умінь та навичок. У практиці диригентського навчання найчастіше використовуються показ своїм голосом або на інструменті, демонстрація музики в запису. Особливо великого значення слід надавати показу. Завдяки доступності та наочності, емоційному та естетичному впливу, показ дуже корисний для «наслідування», що немаловажно при формуванні диригентських умінь та навичок

Практичні методи посідають важливе місце у диригентській підготовці майбутнього вчителя музики. Вони сприяють не тільки усвідомленому засвоєнню знань, умінь та навичок або практичному їх впровадженню, а й розвитку розумової сфери студентів. Ефективними прийомами у цьому напрямку є виконання вправ, творчих завдань. Бажано, щоб кожна вправа мала своє призначення і спрямовувалась на виправлення недоліків у техніці диригування, а також сприяла удосконаленню художньої виразності диригентського жесту.

Репродуктивний метод, що об'єднує словесні, наукові та практичні методи, використовується у музичному навчанні для поглиблення раніше набутих знань, відпрацювання диригентських умінь та навичок з допомогою цілеспрямованого добору музично-дидактичного матеріалу: системи вправ, хорових творів.

Метод моделювання передбачає виконання завдань за певним алгоритмом, схемою, формулою. Тактування за моделями (картонки з визначеним розміром, ритмом, штрихом, динамікою).

Проблемно-пошуковий метод сприяє загостренню уваги, активізації мислення студентів, виробленню самоконтролю як важливої умови формування і закріплення навичок оперування диригентськими жестами та музично-слуховими уявленнями у практичній роботі з дитячим хором. Найбільш ефективними шляхами його реалізації є спів без супроводу та з листа, виконання завдань, «тональна настройка» від камертона, самостійна робота і т.ін.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проєкти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання

підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті. Одиницею оцінювання є якість виконання аудиторних (класних) та домашніх завдань.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, практичної роботи на індивідуальних заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Основними критеріями оцінювання є:

- розуміння студентами теоретичного матеріалу з питань історії розвитку диригентського мистецтва, диригентських закономірностей, особливостей диригентської професії;
- здатність до аналізу, порівняння, узагальнення, критичного оцінювання існуючих диригентських шкіл;
- самостійність, логічність мислення;
- повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
- використання різноманітних джерел з наступним їх аналізом;
- порівняння, зв'язок із практикою, висновки;
- чіткість, стислість, грамотність відповіді.

Максимальний бал за роботу на *індивідуальних заняттях* – **3 бали**:

- **3 б.** ставиться, коли студент на високому рівні володіє теоретичними знаннями та практичними навичками диригування, вміє реалізувати їх у конкретній ситуації, якісно, художньо втілює твір засобами диригентської техніки, якісно виконує хорову партитуру на фортепіано, якісно інтонує хорові партії.
- **2 б.** ставиться студентові, знання якого є достатніми, недостатнє володіння практичними навичками: не завжди якісне диригентське втілення твору, виконання хорової партитури на фортепіано, інтонування хорових партій на достатньому рівні.
- **1 б.** ставиться студенту з низьким рівнем володіння фаховими знаннями та навичками диригування: неякісне диригентське втілення твору, виконання хорової партитури на фортепіано, неякісне інтонування хорових партій.
- **2 бали** одержує студент за виконані завдання *самостійної роботи*.

Якщо студент не відвідував індивідуальних занять, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені індивідуальні заняття, ліквідувавши заборгованості з усіх видів навчальної роботи.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Модульний контроль проводиться на останньому занятті модуля. Одиницею оцінювання є комплекс навчальних тем, що застосовуються при виконанні вивченого твору.

На аудиторних (практичних) заняттях з хорового диригування вивчення усіх тем змістового модуля (як теоретичних, так і практичних) здійснюється паралельно, з поступовим ускладненням навчальних завдань при вивченні різножанрових, різнохарактерних творів композиторів різних національних шкіл і стилів.

Формою проведення модульного контролю під час вивчення дисципліни «Хорове диригування» є технічний залік або академічний концерт.

До складання модульного контролю допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю.

Під час вивчення дисципліни «Хорове диригування» передбачено два модульних контролю в семестр за результатами вивчення усіх тем змістових модулів (як теоретичних, так і практичних).

За виконання завдань модульного контролю студент отримує **контрольну модульну оцінку** (кількість балів), яка враховується в процесі розрахунків модульної оцінки. Максимальна кількість балів – **21** (за I модуль); **22** (за II модуль).

При відсутності студента на контролі модуля проставляється оцінка “незадовільно” (2), але, враховуючи творчий характер вивчаємої дисципліни, результат складання модуля не впливає на підсумкову оцінку, отриману за концертне виконання програми на заліку (екзамені) (підсумковий контроль). Тому вважаємо за доцільне заносити до залікової книжки оцінку, отриману студентом на підсумковому контролі під час концертного виконання програми, де студент має можливість реалізуватися як творча особистість, продемонструвавши весь комплекс знань, навичок та вмінь, які він отримав під час вивченні окремих тем курсу. Це пояснюється особливостями студентів творчих професій, які на підсумковому контролі вміють «збиратися», концентруючи увагу на передачі музичних образів та характеру твору не тільки засобами диригентської техніки, а й загальним емоційним станом, художнім відчуттям диригента. Особливо це стосується студентів випускних курсів, які виконують концертну програму з хором на державному екзамені.

Підсумковим (семестровим) контролем вважається якісне художнє втілення твору засобами диригентської техніки, якісне виконання хорової партитури на фортепіано, якісне інтонування хорових партій (чисте у звуковисотному – ладовому відношенні та у певному тембровому забарвленні голосу), якісний аналіз хорової партитури (усний чи письмовий).

Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

З дисципліни «Хорове диригування» передбачена така форма семестрового контролю, як залік (або екзамен), який проводиться в кінці семестру.

Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової модульної оцінки як суми підсумкових модульних оцінок, отриманих за результатами засвоєння модулів.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного, модульного контролю та відповідає підсумковій семестровій модульній оцінці. Залік або екзамен виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни за КМСОНП (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та дворівневою шкалою «зараховано», «не зараховано» (для заліку) або багаторівневою шкалою ECTS (для екзамену), заноситься у Відомість обліку успішності (форма № Н-5.03), Індивідуальний навчальний план студента (форма № Н-2.02), Залікову книжку студента (форма № Н-2.03). Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

- 1.Що таке диригування як виконавська музична діяльність?
- 2.Які джерела складають його появу?
- 3.Яка історія становлення та еволюції диригентського мистецтва?
- 4.В якому столітті диригування стало окремим видом виконавства?
- 5.Які існують різновиди диригування?
- 6.З яких частин складається диригентський апарат?
- 7.З яких елементів складається рука, яка є основним виразником відображення художнього образу й змісту твору?
- 8.Скільки існує диригентських позицій і як вони використовуються при виконанні твору?
- 9.Які диригентські схеми називаються основними?
10. Який напрямок долей існує у тридольній схемі?
- 11.Який напрямок долей існує у чотиридольній схемі?
- 12.Який напрямок долей існує у дводольній схемі?
- 13.Що таке тактування?
- 14.Що таке диригування?
- 15.Чим відрізняється тактування від диригування?
- 16.Які існують штрихи у диригуванні?
- 17.Як виконується штрих легато?
- 18.Як виконується штрих нон легато?
- 19.Як виконується штрих стаккато?
- 20.Як показуються вступу на повну долю?
- 21.Як показуються вступу на неповну долю?

- #### 4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти
- ##### Приклад для заліку

T1, T2 ... T7 – теми розділів.

Поточне тестування та самостійна робота		Ш	С	У
---	--	---	---	---

Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2				Змістовий модуль №3				Модульна 1	Модульна 2	Підсумкова семестрова
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4			
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	6	30	100

T1, T2 ... T6 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

НМК з курсу «Хорове диригування».

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Андреева Л.М. Методика преподавания хорового дирижирования. – М., 1969.
2. Дебеляя Ж.М. Формирование самостоятельности студентов в процессе обучения дирижированию на музыкально-педагогическом факультете. – М., 1977.
3. Колоскова Ж.В. Розвиток креативності майбутнього вчителя музичного

- ми-стецтва в класі хорового диригування. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – Вип.155. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2017. – с.85-88.
4. Колоскова Ж.В. Розвиток артистизму майбутнього фахівця-музиканта у процесі вивчення вокально-хорових дисциплін. Збірка матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет- конференції «Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції», Суми, 11-12 грудня 2017 р., с.137-138.
 5. Колоскова Ж.В. Аналіз музичного твору як засіб розвитку творчої особистості студента у класі хорового диригування. Збірка тез та матеріалів VI Міжнародної науково-прак-тичної конференції «Проблема творчості у сучасній мистець-кій освіті», Харків, 28-30 березня 2018 р.
 6. Колоскова Ж.В. Духовний репертуар як засіб виховання професійних якостей майбутніх вчителів музичного мистецтва в класі хорового диригування. Збірка матеріалів «Higher educations as a medium for the formation of a new generation of pedagogical workers», Сандомир, 11-15 червня 2018 р. – с.37-40.
 7. Колоскова Ж.В. Застосування інтерактивних технологій в процесі диригентської підготовки майбутнього педагога-музиканта в умовах ЗВО. Збірка матеріалів II International Scientific and Practical Conference «Science, society, education: topical issues and development prospects. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kharkiv, Ukraine. 2020., с.417-421.
 8. Колоскова Ж.В. Формування естетики жесту в процесі диригентської підготовки майбутнього вчителя-музиканта. Матеріали Міжн. наук-прат. конференції "Мистецька освіта в умовах сучасного світу» Харків. 2022. С.28-31.
 9. Кофман Р.І. Виховання диригента: психологічні особливості. – К., 1986.
 10. Мархлевський П. Практичні основи роботи в хоровому класі. – К., 1986.
 11. Мединь Я.Г. Методика преподавания дирижерско-хоровых дисциплин. – М., 1978.
 12. Назаренко М.П. Самостійна робота майбутнього вчителя музичного мистецтва на предметах диригентсько-хорового циклу як педагогічна проблема// Наукові записки ЦДПУ ім. В. Винниченка. – Серія: Педагогічні науки.- Випуск 204.
 13. Назаренко М.П., Колоскова Ж.В. Застосування творчих методів навчання як засобу формування професійних компетенцій майбутнього вчителя музичного мистецтва в класі хорового диригування // збірка матеріалів III International Scientific and Practical Conference «PRIORITY DIRECTIONS OF SCIENCE DEVELOPMENT» LVIV December 2019.
 14. Николаенко П.М. Педагогические условия совершенствования вокально-хоровой подготовки учителя музыки. – М., 1981.
 15. Програма з курсу «диригування» // Програми педагогічних інститутів. Упор. Заруба Е.С., Толканьов В.І., Плєсніна Т.П. – Київ., 1992.
 16. Растригіна А.М. Диригентсько-хорова педагогіка в науковому дискурсі сучасної професійної мистецької освіти// Наукові записки ЦДПУ ім. В. Винниченка. –Серія: Педагогічні науки.- Випуск 204
 17. Растригіна А.М. Компетентнісні засади диригентсько-хорової педагогіки// зб. мат-лів Міжн. наук-прат. конф. « Мистецька освіта в умовах

сучасного світу». Харків, 2022. С.17-22 – 0.25 д.а.

18. Ткаченко Г. Про засоби і техніку хорового диригування//Бібліотечка художньої самодіяльності. №16. Поради хормейстерам – К., 1974.
19. Эстрина Т.А. Реализация навыков, полученных в классе дирижирования, в практической работе с хором. – М., 1981.

Допоміжна

1. А.И.Анисимов. Дирижер-хормейстер. – Л-д, 1976.
2. Безбородова Л. А. Дирижирование. – М., 1985.
3. Грум-Гржимайло Т.Н. Об искусстве дирижера. – М., 1973.
4. Иванов-Радкевич А.П. Практическое руководство начинающих дирижеров. – М., 1977.
5. Канерштейн М. Ц. Вопросы дирижирования. – М., 1972.
6. Кондрашин К.П. Мир дирижера. – Л-д, 1976.
7. Маталаев Л.Н. Основы дирижерской техники. – М., 1986.
8. Малько М. Основы техники дирижирования. – М.-Л., 1965.
9. Мусин И. А. О воспитании дирижера. – Л-д, 1987.
10. Мюнш Ш. Я – дирижер. – М., 1982.
11. Ольхов К.А. Теоретические основы дирижирования. – М., 1984.
12. Пігров К.К. Керування хором. – К., 1960.
13. Сивизьянов А.С. Проблема мышечной свободы дирижера хора. – М., 1983.
14. Соколов Вл.Г. Работа с хором. – М., 1983.
15. Тилес Б.Я. Дирижер в оперном театре. – Л-д, 1974.
16. Чесноков П. Хор и управление им. – М., 1956.

5.2. Методичне забезпечення

1. Колоскова Ж.В., Дьомін К.П., Дьомін С.П. Хрестоматія з хорового диригування. Навчально-методичний посібник для студентів перших курсів муз. відділень пед. ЗВО: видав. Лисенко В.Ф., 2020. – Ч.І. – 116 с.
2. Растригіна А.М. Командна взаємодія тріади «студент-викладач-концертмейстер» у класі хорового диригування під час онлайн навчання// зб. наук. праць по мат-лам VIII Міжнародній науково-практичній онлайн-конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (12 травня 2022) Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2022
3. Растригіна А.М. Хрестоматія з хорового диригування: навчальний посібник для студентів музичних відділень мистецьких факультетів – Кропивницький РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019 – 100 с. (видання друге, перероблене й доповнене).
4. Шевченко І.Л. Методика викладання диригування. Навчально-методичний посібник для студентів мистецьких факультетів вищих педагогічних навчальних закладів. Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2013. 120 с.
5. Шевченко І.Л. Методика викладання музичного мистецтва. Навчально-методичний посібник для студентів мистецьких факультетів вищих

педагогічних навчальних закладів. Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2016. 383 с.

6. Шевченко І.Л. Методичні рекомендації щодо виконання курсових робіт з диригування (для студентів мистецького факультету). Кропивницький, 2020. 76 с.
7. Назаренко М. Науково-методичні засади вокально-хорової підготовки студентів педагогічного університету// Наукові записки ЦДПУ ім. В. Винниченка. – Серія: Педагогічні науки.- Випуск 147.

5.3. Інформаційні ресурси (перелік інформаційних ресурсів)

- 1.http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/scientific_conference/75/1/75-01_35-44.pdf
- 2.<https://guc.org.ua/navchal-no-metodychni-materialy-2/dystsypliny-profesiynoi-ta-praktychno-dyryhuvannia-ta-chytannia-partytur/>
- 3.https://sspu.edu.ua/images/2019/manual/Spezialnosti/ok_4_fah_hor_dir_karpenko_mag_2018_dd9dd.pdf
- 4.http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11569/2/Makarova_Horove%20durugyvannya.pdf
- 5.https://wiki.cuspu.edu.ua/index.php/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81_%22%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B4%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%B3%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%22
6.
<http://eprints.zu.edu.ua/28551/1/%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7-%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%20%D0%9F%D0%9E%D0%A1.%20%D0%A2%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%98%20%D0%A6%D0%A4%D0%91.pdf>
7. https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/programa_stec.pdf
- 8.<http://www.num.kharkiv.ua/share/doc/%D0%9E%D0%9F%D0%9F%20%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%80%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82%20%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B5%20%D0%B4%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%B3%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм

Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).